

TRÜKITÖÖLINE

TRÜKITÖÖLISTE AMETIÜHINGU HAALEKANDJA

ENS
Riiklik A
Raamatu

1940

NR. 7

7. AASTAKÄIK PE

Ratsionaliseerimisest trükistööstuses

Ametiühingulised komiteed ja volinikud on enamikus kinnitatud oma kohtadele ja asunud tegevusse. Üheks tähtsamaks ülesandeks oleks neil käitise tehnilise toodangu tõstmine ja vastavate kavade elluviimine. Seepärast poleks mitte ülearune, kui peatuksime veidi küsimuse juures — mida võiks sel alal saavutada trükistööstuses. Trükistööliskond, nagu muu töölistkond, peab sel alal ilmutama aktiivsust ja algatust ning tegema kõik oma käitise seniste olude parandamiseks.

On selge, et trükistööstus peab säilitama kvaliteeti ja kvantiteedi küsimus tuleb kõne alla vaid eritööde juures. Kas trükistöös on võimalik tükitöö süsteem, nagu seda tahetakse viia läbi muus tööstuses, on eri küsimus. Kahtlemata, teatavate alade juures on see ka teostatav. Varemalt oleme väielnud tükitöö vastu, kuna seekaudu rikastasime vaid peremeest ja enamteenimise korral peremees võttis tükitöö tariifid alla. Praegusel ajal seda pole ja seepärast ei peaks ükski trükistöoline tükitööst maailma endale tonti. See viiakse läbi siis, kui seda on vaja ja kui see end õigustab.

Mida ratsionaliseerida — see tähendab: tööga kiiremini valmis saada ja kasutada kasulikult tööliste päralt olevat 480 minutit päevas?

Võtame, näiteks, ajalehe ala. Murdjast oleneb lehe kiirem valmisaamine, aga seekaudu ka lehe kiirem trükkimine ja laialisaatmine. Et murdmist edukalt läbi viia, selleks on tarvis murdja organisatorlikku võimet. Esiteks peab murdmiseks vajaline materjal olema käepärast ja juba valmis seatud. Jooni, täitematerjali jne. peab asuma murdja töökoha juures küllaldasel määral. Lehe pealkirjade ja alapealkirjade tegemine peab olema antud vastavale töölisle, nii et selles ei tekiks seisakut. Toimetuse peab seisma hea, et pealkirjad oleksid antud ajalehe artiklile ja et neid ei tuleks taga otsida ja sellega aega viita. Oleks veel parem, kui toimetuse sekretär koostaks juba algul ajalehe külje maketi, nii et murdjalt oleks kohe illevaade ja ta võiks teha sellekohased eeltööd.

Ladumaterjali kohaletoometamine peab olema eri isiku ülesandeks, kes siis hoiaks kontakti ladumismasinade, korrektorite ja murdja-laua vahel. Tema ülesandeks oleks ka lehe materjali tõmmiste ja murtud lehekülgede tõmmiste valmistamine. Nii võib nende inimeste kaastööga ajalehe kiiresti ja otstarbekohaselt valmis murda.

Ladumismasinade juures oleks hea, kui laduja ei tarvitseks vaevata end tina sulatamisega ja muu kõrvaltegevusega. Tema tähelepanu oleks juhitud vaid olemasoleva käsikirjalise materjali mahaldumisele, kõik muud aga toimetaksid vastavad abijõud. Sageli aga hoitakse trükikodades kokku ja lastakse masinaladujal joosta tina järele ja seda tühenenud katlasse asetada, mis kahtlemata vähendab laotud ridade arvu. Poleks ka mitte halb, kui igas suuremas trükikojas on instruktor ladumismasinade alal, kes valvab ladumismasinade tehnilise töö järele, kõrvaldab vead ja jälgib masinate normaalset käiku. Kuipalju, sageli, võtab see aega masinaladujal, kui ta kibeda tegevuse kestel peab töö katkestama ja hakkama parandama mõnd väikest viga, mis ei tingiks ladumise seismapanekut. Mis puutub laduja laotud tähtede normide suurendamisse, siis võiks seada sisse premeerimine — küll leidub neidki, kes tahavad ja suudavadki seatud norme ületada. Eeskujusid sel alal on olemas.

NUMBRI SISUS:

Ratsionaliseerimisest trükistööstuses / Kommunistliku (enamlaste) partei ajaloost (1) / Tööprobleemid trükistööstuses / Raamatu- ja kirjastuseturgtsentraliseeriti / Kuidas tutvuda Marx-Engelsi majanduseõpetusega / Mida tuleb mõista kriitika all? / Pöördel 180° ... / Meie organisatsioonidest

Lihtlao ruumis peab samuti olema kord nii ladumiskastide, nende asetuse kui ka materjali suhtes. Paljudel juhtudel on materjal laotud vormidesse. Vormi võiks lammutada, aga see on tegemata ja materjal seisab. Selle tagajärjel on laduja sunnitud otsima regaalidest laotud vormidest vajalisi materjale, neid seekaudu ruineerides kui ka ise aega viites. Mõnel juhul tuleb päris mõelda, millises vormis see või teine täht või materjal asub. Suurem pahandus ootab aga, kui vormist on võetud materjal, vorm ise läheb kokku ja pärast ärapanekul tuleb tegu sibulatega. On selge, et sibulaid lammutada on raskem kui tervet vormi. Ladujal peab olema käepärast täidismaterjal vastavates kastides, siis läheb töö jõudsamini ja ei vii mõtteid mujale ega kulu seega aega töö valmistaamiseks. Loomulik, et siin tuleb luua tööjaotus — see oleneb kõik vastava töökoha meistri-ist ja selle algatusvõimest. Meistril peab olema ülevaade, mida lammutada, mida mitte. Keda rakendada ühele või teisele tööle, keda kasutada abitöökäsi jne.

See, mis puutub ladumisse, puutub ka trükkimisse. Trükkijal on suurem mure elvastamise alal, aga ka vormi masinasse laskmisel. Tuleb kõik juba ette teha, et vormi sisselaskmisel masinasse poleks tegemist puudulikult laotud vormidega, madalate tähtedega ja kliiseedega, viletsate ja katkiste trükitiüpidega. Seda kõike saab kõrvaldada enne vormi sisselaskmist masinasse, kui selle eest küllalt hoolt kantakse. Elvasfusus ise oleneb täiel määral trükkija osavusest oma alal ja mida korralikum on vorm, seda kiirem on elvang. Ka trükkijal peab olema käepärast vajaline materjal vormi lukustamiseks ja korraldamiseks, kui ka masina juures vajalise kliistri, nõõri jne. näol.

Suur tähtsus on tööde valmistamisel ka trükikoja tehnilisel personaalil juba trükitöö vastuvõtmisel. Seal peab olema selgus töö iseloomus, tema stiilis ja tellija tahtes, et pärast ei tuleks asjatut ümber tegemist. Tõsi on küll, et mõni tellija viimisel minutil muudab oma arvamist, aga seda tuleb ette vaid erandjuhtudel ja sel korral lasub vastutus juba tellijal. Trükikoja tehniline personal peab hoolt kandma, et selliste juhtude arv oleks minimaalne ega mõjutaks üldist töökäiku.

Nii võib ka trükitööstuse töökäiku suurendada. Loomulik, et sealjuures saab palju kaasa aidata uuemate tehniliste seadeldiste kasutamiselevõtmisega — need puutuvad juba trükikoja üldisse tehnilisse kõrgusse. Igal juhul, vastavad asjaosalised peavad omama ülevaadet, mida võiks kasutamisele võtta vananenud tüübi asemel, niikaua aga kui töötatakse antud masinatega, tuleb neist võtta välja maksimum.

See oleks meie trükitööstuse stahhaanovlus.

Rohkem eluõigust stereotüüpööridele

Kui 21. juunil kogu töölistkond tõusis üles ühisel jõul, et purustada reaktsioonilise-kapitalistliku kliki raudahelad, siis tundus, nagu oleks varisenud müürid rahvakihtide vahel ja kogu rahvas sirutas üksteisele käed, et alustada uue, sotsialistliku ühiskonna loomist. Paistis, et jäävalt on kadunud igasugune kodanluse jälg klassivahede näol. Kuid siiski tahab see vana reaktsioonilise aja pärandus nagu veelgi pisitasa maad võtta. Ja seda meie oma kolleegide hulgas. Kuna me oleme ühinenud seltsimehelikult ühisesse liitu, on siiski teatud hulk, kes on jäetud tihti peale vaeselapse ossa. Ja seda just stereotüüpöörid. Juba nende palgatase, võrreldes teiste tööaladega, on tunduvalt väiksem, rääkimata muudest olukordadest. Nad on senini olnud alati need, kellele on jäänud isegi meie ühingu nimi „sulased“, ehkki nendel on samad kohustused ühingu vastu kui teistel aladel töötavil töölislil. Milleks aga on selline klassivahede taas-elustamine nüüdsel ajal? Pealegi ei ole see kunagi olnud õigustatud väljendus stereotüüpööride suhtes, sest meil on ju lõppeks igal ühel tööprotsessis oma kindel ülesanne, oma vastutus selle juures kanda, samuti nagu teistel kutsealadel, ehkki puuduvad need kaunistatud paberid, mida nimetatakse diplomiks. Kuid ma arvan, et ei ole õigustatud selline olukord meie uues ühiskonnas, kus eluõigus anti vaid „paberitega mehele“. Me ei saa enam alahinnata stereotüüpööride ülesandeid, pealegi on see füüsiliselt raskem töö kui mõni teine tööharu. Või kas sellest ongi see alahinnang stereotüüpööridele, et meil tuleb teha füüsilist tööd enam kui vahet ühelgi teisel osakonnal? Kui see nii on, siis näitab see, et ikkagi veel on püsimas see „puhta ja musta töö“ klassivaheline müür. Ja meil oleks siis viimne aeg see müür maha lõhkuda ja anda rohkem eluõigust stereotüüpööridele, et koos luua suur ja üheõiguslik sotsiaalne ühiskond.

Ster. E. Tüür.

Avati Jaan Tompi nimeline töölistklubi

14. septembril 1940 toimus Tallinnas endises „Mustapeade klubis“ Jaan Tompi nimelise töölistklubi avamine. Ruumikas stiilne maja on nüüdsest peale kasutada Tallinna ametiühinglasile, olles kujunemas kultuuripoliitiliseks tsentrumiks töölistkonnale. Suur ja ruumikas saal võimaldab korraldada koosolekuid, kõrvatsaalides on võimalik pidada loenguid jne. On raamatukogu, lugemistuba jne. Seekaudu loodetakse alustada Tallinna töölistkonna hulgas hädavajalist kultuuritööd, millist juhivad Eesti Ametiühingute Kesklit.

Kommunistliku (enamlaste) partei ajaloost (1)

Tööstusproletariaat Venemaal

19. sajandi keskpaiku hakkab Venemaa industrialiseerima. Pärissorjuse kaotamine oli tingitud tööliste reservide loomise vajadusest, mida hädasti vajab Vene arenev kapitalism. Nii hakkas Venemaal tekkima tööstusproletariaat, nagu seda näeme Lääne-Euroopas tööstuslikes maades. 1865. aastal oli üldine tööliste arv üle Venemaa suurkätitsis 706.000, 1890. aastal aga juba 2.792.000. Samal ajal proletariseerus ka maatööliskond. Maapoliitika võimaldas teatavalt ettevõtlikemal talunikel haarata enda kätte rohkem maid ja ekspuataeerida oma vähemaid vendi, viies need majanduslikult üsnä alla.

Tööolud olid äärmiselt kehvad. Tööpäev oli sageli 15—16 tundi. Palk madal. On selge, et elemendid vastupanu osutamiseks olid olemas. Esialgu need võitlused ilmnesis majanduslike streikide kaudu, aga hiljem juba seoses poliitiliste nõudmistega.

Esimesed tööliste organisatsioonid

Edukamaks võitluse juhtimiseks töölised asutasid 1875. a. Odessas Lõuna-Vene tööliste ühingu ja 1878. a. Peterburis Põhja-Vene tööliste ühingu. Need ühingud aitasid kaasa tööliste võitlusele ja juba 1881.—1886. aastate vahemikul korraldati 48 streiki, millest võttis osa ligi 80.000 töölisi.

Marksismi süünd Venemaal

Tsaarivalitsuse vastu olid võitlust teostamas n.n. narodnikud. See nimetus oli tingitud faktist, et narodnikud soovitasid minna oma võitlejail rahva (narod) hulka, teha selgitustööd ning murda see kaudu tsaarivalitsuse võim. Ideeliselt olid narodnikud marksismi vastased. Lääne-Euroopa mõjul asutati välismaal 1883. a. Plehhanovi poolt marksistlik ühing „Töö vabastus“. See ühing lõi Venemaal vastavad grupid. Kuna narodnikud oma ideedega seisid vastu marksistidele, siis marksistide esimene ülesanne oli murda narodnikute mõju rahva hulgas. Plehhanov avaldas arvukaid artikleid ja kirjutusi narodnikute vastu, paljastades nende ideede mamnetust. Seda tehti põhjalikult. Siiski ei õnnestunud tal küllalt tõhusalt purustada narodnikute mõju, see ülesanne teostati hiljem poliitilisele silmapiirile kerkinud Lenini poolt. Kui Plehhanov ei suutnud siduda marksistliku võitlust Vene proletariaadi poolt teostatava võitlusega, siis Lenin täitis selle ülesande.

Esimesed opositsionäärid

1893. aastal Lenin siirdus Peterburi, asudes laiali paisatud marksistlike gruppide ühendamisele

„Võitluse ühingu“ kaudu. „Võitluse ühing“ hakkas aktiivselt osa võtma tööliste võitlusest, ilmutades lendlehti ja seades üles loosungeid. 1897. aastal peetud streikide ja võitluse tulemusena õnnestus tööpäeva lühendada 11½ tunnini. Selliseid ühinguid oli vahepeal tekkinud ka mujal — Taga-Kaukaasias, Vene maakondades jne. Tsaarivalitsus mõistis, et tegemist on tõsisema vastasega ja alustas marksistide vastast võitlust. Surve all tekkis marksistide seas opositsioon: osa tegelasi tahtis piirduda vaid tööliste võitluses majanduslike nõudmistega püstitamisega, saades nimetus „majandusmehed“. Kuna marksismi mõte tol ajal oli uudne, siis leidis ta hulganisti poolehoidjaid. Neid leidis ka liberaalitseva kodanluse hulgas. Nende seas leidis terve rida sulemehi, kes siis püüdsid marksismi tõlgitseda oma vaadete kohaselt. Olles kindlustatud ja sallitud klassist, oli neil võimalus oma kirjutusi avaldada legaalsetes ajakirjades ja lehtedes, mispärast neid segajaid hüüti „legaalseteks marksistideks“. Nii majandusmehed kui ka legaalsed marksistid segasid vaid ja tumestasid tõelist marksistlikku võitlust tsaarivõimu vastu, ja seepärast oli Lenini ülesandeks neid välja puhastada. Ideoloogilise võitluse alustamiseks Lenin koos Plehhanoviga asutas ajaleht „Iskra“ (Säde), milles hakati pommitama majandusmehi ja legaalseid marksiste, näidates nende vaadete ekslikkusele. Seda tehti põhjalikult ja suudeti nii majandusmehi kui ka legaalseid marksiste ideoloogiliselt hävitada või marksistlikest organisatsioonidest eemale tõrjuda. 1898. aastal peeti marksistide esimene konverents välismaal, kus pandi alus sotsiaaldemokraatlikule parteile.

Tsaari tööliste ühingud

19. sajandi lõpul puhkenud majanduskriis aktiveeris tööliskonda oma nõudmistega eest võitlemisel. Marksistide töö avaldas ka mõju. Tsaarivalitsus andis politsei-polkovnik Subatovile juhised moodustada näilised tööliste ühingud, milliseid loodi üle maa. Töölised said siiski aru sellest pettemanöövrist ja boikoteerisid politsei ühinguid. Ainult Peterburis papp Gapon suutis veel hoida oma mõju asutatud tööliste ühingu.

Opositsiooni kujunemine vähemlasteks

1903. aastal astus kokku partei II kongress. Osa saadikuid oli veelgi endiste majandusmeeste mõju all ja ilmutasid opositsiooni Lenini poolt koostatud partei võitluseprogrammile ja püstitatud teesidele. Nad jäid siiski vähemusse, sellest ka sõna — vähemlased, kuna Lenini pooldajad kannavad nime — enamlased.

Opositsioon ründab

Vähemlased, saades kongressil lüüa, asusid pisisatä vallutama partei keskusi. Enamlased teutsesid partei organisatsioonides. Plehhanov, reetes enamlasti ja Leninit, asus toetama vähemlasti ja selle tulemusena vähemlased vallutasid partei keskkomitee ja seekaudu ka ajaleht „Iskra“. Lenin ei leppinud olukorraga ja asutas vastukaaluks „Iskrale“ oma häälkandja „Edasi“.

Vene-Jaapani sõda

Majanduslikelt raskusilt tähelepanu pööramiseks ja imperialistlike sihtide saavutamiseks tsaar alustas sõda Jaapaniga. Vähemlased leidsid, et selles sõjas tuleb tsaari toetada. Enamlased aga lootsid sõjas lüüasaamisega tsaari autoriteeti veelgi kõigutada ja avada tee revolutsioonile. 1904. aastal alustatud sõda lõppeski tsaarivägede lüüasaamisega ja kutsus esile kõigile raskusile lisaks suure meelepahatormi vene rahva hulgas.

Verine 9. jaanuar 1905

Peterburi tööliiskond, kes oli samuti rahutu ja majanduslike raskusis, otsustas esineda tsaari ees demonstratsiooniga. Tsaarivalitsus tahtis seda demonstratsiooni kasutada tööliste õpetamiseks ja hirmutamiseks, milleks võimaldas papp Gaponil poliitilise ühingu kaudu organiseerida demonstratsiooni. Tööliised, olles petetud lootusega tsaari heatahtlusele, läksidki tsaari juure, aga sattusid sõjavägede kuulide alla. Üle 1000 surmu ja 2000 haavatut on selle tulemus. Seepärast nimetataksegi 9. jaanuari „veriseks pühapäevaks“.

Revolutsiooni tõus

See oli viga. Õpetuse asemel kutsuti välja vaid revolutsiooni vaimud. Rahvas oli jubedusest haaratuna alustanud võitlust tsaari vastu. Maarahvas konfiskeeris maid ja põletas mõisaid. Linnades tööliised ehitasid barrikaade ja pidasid uulitsavõitlusi tsaari vägedega. Mässuvaim ulatus Musta mere sõjalaevastikuni ja soomusristleja „Potjomkin“ tõstis üles revolutsiooni lipu. Tsaar, tahtes rahvale vastu tulla, kuulutas välja n.-n. duuma kokkukutsumise, mis pidi hakkama arutama rahva ellu puutuvaid seadusi. Vähemlased leppisid selle asutusega kui küllaldasega. Enamlased aga otsustasid duumat kui pettekrami boikoteerida.

Vähemlased said lüüa

1905. aasta oktoobris kutsuti kokku partei III kongress Londonis, kus siis vähemlaste taktika mõisteti hukka. Sel kongressil selgus, et vähemlased hakkasid ikka enam ja enam erineva enamlaste poolt võetud seisukohtadest ja järelduste tegemisest. Hakkasid välja kujunema ideoloogiliselt lahkuminevad tiivad vene sotsiaaldemokraatlikus parteis.

Tööliiskogude tekkimine

Revolutsioon aga arenes edasi, haarates ikka enam ja enam pinda, kuigi olles mitte suuteline murdma tsaari relvastatud jõude. Kohtadel tekkisid iseenesest rahva võimu organid tööliiskogude nime all. Vähemlased kasutasid tõsiasi, et enamlaste juhid olid aetud maapaosse ja haarasid, näiteks, Peterburis võimu oma kätte tööliiskogus. Moskva tööliiskogugu aga oli enamlaste juhtida. Kui vähemlased Peterburis suutsid oma poliitikaga takistada tööliste relvastatud vastupanu organiseerimist tsaari vastu, siis Moskvast rahvas läks barrikaadidele ja tööliste lööksalgad võitlesid mitu päeva sõjavägede vastu. Kuivõrd revolutsioon haaras masse, selgub kas või arvudes — 1906. aastal oli veel üle 1.000.000 streikija ja 1907. aastal ligi 740.000 streikijat. Vastuoludes viibides ja mitme taktika juures polnud võimalik revolutsioonile saavutada võitu ja nii hakkas see järkjärgult alla vanduma tsarismile

Vähemlased uuesti vee peal

Olles revolutsiooni keerises aktiivne ja mitte omades võimalusi kaasa lüüa keskuste kujundamisel enamlased ei saanud küllaldasel määral esindust partei IV kongressil Stokholmis 1906. aasta aprillis. Seal oli tahetud alustada teede otsimist kokkuleppele jõudmiseks vähemlastega. Vähemlased, olles arvukalt esindatud, viisid läbi oma loosungid ja teesid. Need olid vastuolus marksistliku maailmavaatega ja seepärast enamlased ei saanud nendega leppida. Kokkulepe jäigi saavutamata ja võitlus kahe tiiva vahel teravnes.

Duumade mäng

Kui tsaar kutsus kokku meelte rahustamiseks esimese duuma, siis juba 1906. aasta lõpul pidi ta selles pettuma. Duuma osutus paindumatuks. Enamlased boikoteerisid seda duumat, kuid hiljem tunnistasid selle veaks. Revolutsiooni säilitamiseks oleksid nad pidanud toetama I duuma püsimist. Tsaar, ajades laiali I duuma, kutsus kokku II duuma koosseisu, millest juba enamlased otsustasid taktilistel põhjustel osa võtta. Vähemlased läksid duumasse lootusega anda rahvale sotsiaalseadusi, enamlased tahtsid duumat kasutada revolutsiooni lipu hoidmiseks ja petteparteide paljastamiseks rahva silmis. Ilmnes uuesti vahe vähemlaste ja enamlaste taktikas. See duuma ei saanud kaua püsida. Juba 1907. aastal aeti ta uuesti laiali ja alles III duuma kokkukutsumisega saavutas tsaar vajalise mustasajalise kogu. Sellise pettemänguga, kusjuures vilistati 1905. a. lõpul antud pühiseadusele ja lubadustele, õnnestus tsaaril saavutada vajaline sõnakuulelik asutus.

(Järgneb)

Tööprobleemid trükitööstuses

Ülemineku ajal paratamatult kannatab trükitööstus. Töömaht väheneb tellimiste vähenemise tõttu. Olles seni töötanud eramajanduse sektori alusel ja selle kadumisel mitte suuteline asendama eramajanduse sektorit riigimajanduse sektoriga, on trükitööstus paratamatult kannataja. Eriti veel seetõttu, et terve rida ajalehti ja ajakirju osutus üleliigseks oma vaimult ja sisult uues olukorras. Nende asemele pole veel suudetud leida küllalt otstarbekohaseid vorme ja sageli neid pole vajagi. Vastavad ajalehed ja ajakirjad ilmusid vaid kapitalistliku süsteemi põhendajaina ja kandjaina — sotsialistlikus ühiskonnas pole neil aset.

Kõige selle tõttu on ka trükitoode tellimiste vähenemine. Sellega kaasas ka trükitootmistel tööpuudus. Mõnel korral oldi sunnitud vallandama töölisi, kuna neile pole tööd pakkuda.

*

See tingib kiires korras riikliku sektori rakendamist tööde muretsemiseks. Üheks tõhusaks abinõuks on vastava keskuse — riikliku kirjastuskeskuse — kaudu trükiväljaannete ergutamine ja subsideerimine. Juba praegugi näeme selle kirjastuse keskuse kaudu välja antavat ajalehti ja ajakirju — nagu „Noorte Hääli“ ja „Viisnurk“. Loomulik, et sellega veel ei piirdu kogu tellimiste hulk. Tuleb juure veel rida perioodilisi ja mitteperioodilisi väljaandeid. Selge on, et siiski riikliku kirjastuskeskuse tööde hulk on veel väike, võrreldes eramajanduse sektori poolt antavate tööde hulga.

Seepärast on loomulik, et Eesti NSV trükitootmisel tuleb hoolt kanda trükitoode mahu suurendamise eest ja seda eeskätt kasutades NSVL trükitoodeid. Teatavasti pole NSVL trükikojad suutelised praegu küllalt kiiresti ja tõhusalt täitma kogu suurenenud töötellimiste arvu ja ENSV trükitööstus oleks siin suureks abijõuks. Nii kujuneb uueks lööküleandeks vastavaile keskusele — kiiresti luua kontakt NSVL trükitoode turuga ja juhtida need tööd Eesti NSV trükitööstusesse. Praegu ongi juba osaliselt algust tehtud selliste tööde hankimisega. Nii on sõlmitud kokkuleppeid sadadesse tuhandesse ulatuvate raamatute trükkimiseks ja köitmiseks. Siin leiavad rakendamist peamiselt trükimasinad ja köitetööstus.

*

Kui kõnelda trükitööstusest, siis on, loomulikult, jutt suuremate linnade trükitööstusest — Tallinnas ja Tartus. Mõlemas asuvad tehniliselt hästi varustatud trükikojad ja enamiku neist võib kohandada NSVL tellimiste täitmiseks. Ülejäänud trükikodadele jätkub tööd juba kohaliku turu alal. Probleem

on aga provintsi trükikodadega. Kui töid hakatakse transporteerima provintsilinnadesse, siis teeks see kohaliku tähtsusega töö kalliks, seda nii veokulu kui ka muude tegurite tõttu. Et kohtadel oleks küllalt tööd sellistele trükikodadele, on vaevalt usutav, kuna terve rida provintsi lehti on suletud. Need suletud lehed aga moodustasidki trükikodade peamise tööd, nagu Viljandis „Oma Maa“ ja „Sakala“, Võrus „Lõuna-Eesti“ jne. Seepärast hakkabki viimasel ajal kostma neist kohtadest hädakisa — trükikodadel pole enam midagi toodelda. Töölised on täiesti tööta. Näiteks Valgas on trükikodadele annud tööd mitmet liiki usukirjandus. Loomulik, et selline töö jääb vähemaks, kui ta üldse ei kao. Petseris on samuti tärbar lugu. Väikese linna kohta on kaks trükikoda — tööd aga vaevalt leidub — kui mitte ei saada Pihkva töid.

Siin tuleb kindlasti lasta aadrit. Teatav arv trükikodasid, aga ka neis töötavaid töölisi, tuleb koondata. Vabaks jääv materjal jääks teiste trükikodade täiendamiseks, töölised aga peavad muutma oma töökohta ja asuma paikadesse, kus nende järele suurem tarvidus. Praegusel momendil on küll nii, et kvalifitseeritud töölisi on ka tsentrumites küllalt töötajalõtkimas. Aga see ei tarvitse küll vist kaua kesta, kui tööturg on korraldatud.

See oleks provintsi trükitööstuse olukorra lahendamiseks ainuke tee.

*

Halvem lugu on sellepoolest, et senised vallandamisega töökohtadelt sünnivad ilma ametiühingut informeerimata. Seetõttu pole ametiühingud võimelised küllalt tõhusalt astuma aegsasti samme vabaneva personali kindlustamiseks ja seistakse vaid sündinud fakti ees. Inimesed tormavad esijoonesse ikka ja alati ametiühingusse kaitset ja nõu otsima — ametiühing on aga võimetu siin midagi ette võtma. See pole mitte hästi korraldatud ja tekitab vaid vääriti mõistmist ning asjatut kirumist — mis teeb ametiühing liikmete kaitseks? Tahaksime loota, et see on vaid ajutine nähtus ja tingitud praegusest erakordsest ajajärgust — teutseda kiirelt ja otsustavalt ettevõtete kindlustamiseks ja puhastamiseks kõigest üleliigsest.

*

Ajalehis ilmus informatsioon, et Tallinnas tahetakse jätta üldse 8 trükikoda, kuna vähemad sulatatakse ühte suurematega või koguni likvideeritakse. Samuti on Tallinnas trükkimisel NSVL tellimisi. Nii on juba esimesed sammud teoksil ja loota tuleks trükitööstuse üldist edu.

Raamatu- ja kirjastuseturg tsentraliseeriti

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi poolt 2. sept. s. a. antud Riikliku kirjastuskeskuse seaduse kohaselt on kirjastustegevuse organiseerimiseks ja juhtimiseks ENS Vabariigi piirides asutatud Riiklik Kirjastuskeskuse. Riikliku Kirjastuskeskuse ülesandeks on kirjastustegevuse üldine juhtimine, suunamine ja kirjastusliku programmi teostamine; kõikide ilmuvate teoste käsikirjade kontrollimine ja avaldamislubade andmine; tööde jaotamine kirjastuste vahel; kirjastuste tegevuse kontrollimine; raamatuturu üldine kontrollimine ja müügitingimuste määramine; sidemete loomine eesti kirjanduse tõlkimiseks teistesse keeltesse ja teistest keeltest tõlgitavate teoste valiku tegemine, samuti eesti keelest teistesse keeltesse tõlgitavate teoste valimine ning nende tõlkimise organiseerimine; üldiste sidemete loomine ja süvendamine Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kirjastuste ja raamatukauplustega. Riiklikku Kirjastuskeskust juhib Hariduse Rahvakomissari poolt nimetatud direktor, ühes kolleegiumiga, kuhu kuuluvad Hariduse Rahvakomissar ja tema poolt nimetatud kolleegiumi liikmed. Riikliku Kirjastuskeskuse juhtimise ligemad alused ja korra töötab välja kolleegium ja kinnitab Hariduse Rahvakomissar.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kirjastused on koondatud tegevusalade järgi viieks kirjastuseks: 1) poliitiliste, parteiliste, majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste teoste kirjastus; 2) õpperaamatute, pedagoogiliste teoste ja noorsoo; 3) kunst ning muusikateoste kirjastus; 4) teaduslike ja populaarteaduslike teoste kirjastus ja 5) ajalehtede kirjastus. Kirjastuskeskuse juures töötavad neli toimetajat, kes juhivad ideoloogiliselt kirjastuse tegevust. Kõigi trükitoodete, nende hulgas ka ajakirjade kirjastamine toimub alates 2. septembrist 1940. a. Riikliku Kirjastuskeskuse juhtimisel ja loal.

Riikliku Kirjastuskeskuse direktoriks on nimetatud Johannes Rahaniik. Kolleegiumi liikmeteks on Hariduse Rahvakomissar N. Andresen, N. Ruus, A. Jakobson, M. Jürna, K. Tšev, N. Karotamm, V. Reiman ja M. Laosson. Ilukirjanduse, kunsti- ja muusikateoste kirjastuse direktoriks on nimetatud Mihkel Jürna, toimetajaks kirjanik A. Jakobson. Õpperaamatute, pedagoogiliste teoste ja noorsooamatute kirjastuse direktoriks on nimetatud Artur Koskel, toimetajaks K. Tšev. Teadusliku ja populaarteadusliku kirjanduse kirjastuse direktoriks Elmar Pihlau, toimetajaks prof. H. Kruus. Ajalehtede kirjastuse direktoriks Albert Seppel. Poliitiliste, parteiliste, majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste teoste kirjastuse juhataja kohused on pandud ajutiselt J. Rahani-

kule ja A. Seppelile. Raamatute toimetajaks on kutsutud Villem Reiman.

Uue riikliku kirjastuse ümber on koondunud kõik nimekamad kirjanikud, kunstnikud, pedagoogid, teadlased kõigilt teadusealadelt, kogu vaimu-elu juhtiv kaader sõbralikus koostöös kultuuri tõstmiseks, selle kandmiseks kõige laiemate rahvahulkade keskele, vaba sotsialistliku ühiskonna ehitamiseks.

Riiklike kirjastuste asutamisega ja tegevusse asumisega kaob meil kirjandusturult täielikult väärtusetu, rahva vaimu mürgitav, kultuurielu labastav kirjandus ja pääseb mõjule väärtuslik, parimate vaimsete väärtustega rikastav, kultuuritõstev kirjandus. Kaob kõlvatu võistlus, koos tihtigi alaväärtusliku kirjanduse turule paiskamisega mitmete seni äritsenud kirjastuste poolt, samuti teoste kirjastamine paralleelselt meie rahva väiksuse tõttu niikuinii kitsalt kirjandusturult.

Ühenduses Riikliku Kirjastuskeskuse loomisega otsustas ENSV Rahvakomissaride Nõukogu 4. skp. natsionaliseerida kirjastused ühes neile kuuluvate raamatukauplustega ja anda natsionaliseeritud kirjastused ühes nendele kuuluvate raamatukauplustega Riikliku Kirjastuskeskuse valdamisele ja valitsemisele.

Riiklik Kirjastuskeskus asub Tallinnas (Pärnu mnt. 10—14, telefon 419-45). Samuti asuvad Tallinnas ajalehtede kirjastuste keskus, õpperaamatute, pedagoogiliste teoste ja noorsooamatute kirjastus ja poliitiliste, parteiliste, majanduslike ja sotsiaalpoliitiliste teoste kirjastus, kuna ilukirjanduse, kunsti- ja muusikateoste ning teaduslike ja populaarteaduslike teoste kirjastused koondatakse Tartu.

Näide pühast bürokraatiast

Ametiühingute keskhäälkandjast „Trud“ loeme järgmise artikli, milline piitsutab mõnel pool valitsevat bürokraatiat ja lohakat suhtumist oma ülesandesse mõne ametiühingu keskuse poolt:

— Vastavalt juhtnõrdele tuli kohtadel püüda normide ületamisele. NN ametiühingus oli sellest aga teisiti aru saadud ja teisiti rakendatud. Vastates ühele aruandele kohalt oli kirjas öeldud:

Meie juhime Teie tähelepanu lubamatule väärnähtusele teie piirkonnas. Teie käitises töötab 16 töolist, organiseeritud on vaid 16, seega 100% rohkem, seda on vähe. Teiseks, plaani kohaselt Teie pidite koguma kokku liikmemaksu 250 rubla, saite vaid 275, seda on vaid 110% rohkem. Sellised normid on liig vähesed ja palume neid suurendada. (Allkiri).

Kuidas tutvuda Marx-Engels'i majanduseõpetusega

Et mõista meid ümbritsevad olusid ja sündmusi ja teha neist õigeid järeldusi — selleks peab omama teadmisi. Need teadmised pole kergelt saavutatavad. Vaid uurides ning lugedes sellekohast kirjandust võib süstemaatilise tööga jõuda lähtekohtadele, millised teevad arusaadavaks sotsialistliku ülesehitustöö mitmekülguse ning selle püüded. Mõistes kõike seda, mõistetakse marksistlikku-leninistlikku majanduslikku õpetust.

Marx-Engelsi majanduslik õpetus põhjendab teaduslikult kapitalistliku maailma hukkamist ja selle asendamist sotsialistliku riigikorraga.

Seepärast peab igale töölisklassi tegelasele olema eelnõudeks Marxi „Kapitali“ tundmine.

Majandusliku õpetuse omandamine tähendab inimsoo arengu viie liigi tundmist:

- 1) ürgaegne,
- 2) feodaalne,
- 3) kapitalistlik,
- 4) sotsialistlik.

Fr. Engelsi „perekonna, eraomandi ja riigi tekkinine“ annab meile võimaluse uurida inimsoo arengut ürgajast, orjusest jne. kuni feodaalaja-järguni.

Selle kaudu võib saavutada selgust kapitalismi tekkimise üle. Siis võib asuda Marxi „Kapitali“ juure, kuid ka see ülesanne pole kerge. Enne selle raamatu lugemisele asumist soovitame läbi lugeda Lenini artikli koguteoses „Karl Marx“ (XVIII, ltk. 1—31). Selle järele tuleks lugeda Engelsi „Töölisklassi olukord Inglismaal“. Viimane raamat selgitab ideesid, millised olid alusteks Marxi „Kapitali“ koostamisel ja sellele juhendiks.

Järgmiseks raamatuks oleks Engelsi „Antidüüring“. Seal arutatakse kapitalismi paratamatuid kaasnähtusi — ületoodang, kriisid jne.

Kõigele sellele lisaks oleks hea tutvuda Karl Marxi loengute sarjaga Brüsseli ülikoolis, mis ilmunud pealkirja all: „Palgatöö ja kapital“.

Alles siis võime asuda „Kapitali“ lugemisele, mis koosneb 3 suurest köitest.

I osa käsitleb kapitalistliku ühiskonna tekkimist ja lisaväärtuse küsimust.

II osas käsitletakse sotsialistliku majapidamise hüvesid — eriti pankade, finantskapitali ekspordi jne. alal.

III osas analüüsitakse juba sotsialistliku majandussüsteemi omavahelist suhtumist. Siin leiavad lahendamist renteerimis-, krediidi-, kaubakapitali ja muud küsimused.

Lõpetades „Kapitali“ lugemise võib lugeda järgnevalt Lenini „Vene kapitalismi areng“. See ra-

mat tõendab Marxi ja Engelsi väiteid kapitalismi paratamatu hukkamise üle.

Selle järele võib võtta käsile Lenini „Imperialism kui kapitalismi kõrgem aste“. Seal nähtub, et imperialism on kapitalismi surmaeelne kramplik alalhoiutung. Ühes sellega võib veenduda, et sotsialismi ei saa teostada korraga kõikides riikides.

Lenini imperialismi teooriat täiendab veel rida raamatuid: Stalinilt — „Leninismi alused“, „Leninismi küsimustest“, „Oktoobri revolutsioon ja kommunistid“, „Veel kord sotsiaaldemokraatlikust kalakust meie parteis“.

Sotsialistliku riigikorra löökülesandeist on selgitus antud Lenini teoses „Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded“, mis käsitleb ka meie oludes toimuvaid muudatusi.

Omades kõike seda vaimset pagasit võidakse asuda kergendatud teadmiselega meie sotsialistliku kodumaa ülesehitamistööle.

Noorte tööjuhtide ettevalmistus

Praegune tööprotsess graafika alal nõuab meilt energilist ning sealjuures ka püüdlikumate noortrükitehnikute täiendavat ettevalmistust oma kutsealal. Nüüd, kus kõik vana on möödunud ja ka „Polügraafia“ oma agoonia on lõpetanud, pole meil ka sealt enam midagi loota ega tahagi loota, sest on teada, et sealsete „juhtide“ hulgas oli „juhte“, kes ise trükitehnikaga teevad virtuoslikke „surmasõlmi“, enne kui tähepulgale vinklile asetavad. Meie trükitehnik, mis viimasel ajal tegutses ainult väikestes oludes ja peaaegu paigalseisvana, on nüüd saavutanud avara tee oma täiusele jõudmiseks, kuid siin tekib tarvidus trükitehnilise noorema juhtiva kaadri ajakohaseks ettevalmistuseks. Seni oli meil võimalik mõningal juhul mõnekuulist täienduspraktikat sooritada Saksamaal, nüüd on aga see võimalus sõja tõttu kadunud ja jääb ainult suure laialdase N. Liidu trükitehnikute olukorraga tutvumise võimalus ja sealsete uusi trükitehnilisi ja stahhaanovliku töö võtteid meie oludes ära kasutada. Kuid siin teeb raskusi keele küsimus. Meie endise valitsuse vale poliitika tagajärjel ei ole meie noorem generatsioon suutnud tarvilisel määral vene keelt õppida. Selleks oleks nüüd kohane aeg, et suuremad trükikojad valiks mõned nooremad andekamad töölised oma koosseisust välja, laseksid tarvilised vene keele kursused läbi teha ja saadaksid nad oma „kuulu ja kirjadega“ mõnekuulisele tööpraktikale NSV Liitu. See oleks praeguses olukorras väga soovitatav ja ka läbiviidav.

K—neem.

Mida tuleb mõista kriitika all?

Mõni mees on saanud kriitikast nii aru:

— Vala aga pähe, mis vähegi oled kuulnud isikust, kõik sopp too lagedale.

Teine jälle:

— Ütlen lühidalt: tubli töömees ja -kaaslane. Punkt.

Nii ka, õigupoolest, on enamikel koosolekuil toimitud. Mõni mees pääsis läbi üldse kriitikata, teine aga peseb end kolm kuud tagantjärele puhataks kõigest sopast. Kõik kritiseerijate enesekriitika puudumise tõttu.

Ometigi oli kriitika ülesanne sootuks teine. See-kaudu taheti seada kandidaatideks poliitiliselt mõtleivate ja küllaldase aktiivsusega ning tänapäeva sotsialismi ülesehitamise ülesandega toime tulevate tublimate inimeste kaader. Kes on puhas kui sündinud tall ja vaatab maailmale imestunud ümarguste silmadega — see ei tarvitse veel sugugi olla vääriiline kandidaat komitee vastutusrikkale alale. Ei saa poliitilist teadvust mõõta ka momentiga, kus seni vaikelu harrastanud mees järsult kukub kõige vängemini hooplema ja kiruma. See-kaudu saadaks vaid pettumust tulevikus. Iga inimese elu on tema hinge ja püüete peegel.

Seepärast: kriitika peab haarama esijoones lühidalt kandidaadi eluloolist ühiskondlikku võitlust.

Sellel alusel võib luua pildi, kui tubli töömees on ta oma tööalal, olenedes tööstazist ja hinnanangust.

Olles osa võtnud mitmesugustest organisatsioonidest, jõutakse selgusele ka isiku seesmisest minast ja ideaalist.

Kuidas saaks arvestada inimest sotsialistliku ülesehitajana, kui ta ametiühinglasena oli, ütleme, kaitseliidu agaram tegelane. Too oli tööliskonnavaenuline — selge. Ta ehk ütleb enesekaitseks — olin sunnitud seal olema. Loba — kedagi ei sunnita, leiva pärast vabandamine pole alus. Nii võidi suurema raha eest veel suurematki tegema sundida. Teine ütleb, et oli pime ja teadmatuses: noh, kuidas tal siis silmad nüüd korraga avanesid. Aga kui avanesidki, siis ei või ometi seda inimest arvata küpseks asuma kõrgele positsioonile nüüdses olukorras.

Sama kehtib ka teiste töölisvaenuliste organisatsioonide tegevusest osavõtjate kohta — isamaaliitlased, vapsid jne.

Ametiühingu liige olla — see ei ütle veel palju. Seda dikteeris kutsehuvi ja ametiühingusse kuulused kõik vaadetest hoolimata. Oli reaktsionääre kui ka revolutsionääre.

Ei tule unustada neid teeneid, mis isikuil oli võitluses tööliste huvide eest ja mis töid isikule

kaela raskusi politsei, kohtu kui ka peremeeste poolt. Need kaaluvad rohkem kui mõni väide mõnustast töökaaslasest. Tööliikumine endistes oludes pole olnud kellegi mõnu, vaid vihane võitlus — vahel aktiivsel, vahel varjatul kujul. Kriitika siin on kohane ja tõstab võitleja isikut ning isiku julgest oma asja eest võitlemisel.

Aga, sageli, kõike seda kritiseerijad enda võimete puudulikkuse tõttu ette ei too. Kritiseeritavaise, kui ta on küllalt tõsine ja ustav oma võitlusele, seda juba ette kandma ei hakka.

Ja nii siis läheb kriitika lahti igasuguse klatsi- ja kuulujuttudega ning siit-sealt kuuludud lööklausetega. See on kriitika profaneerimine, mida ei või pidada lubatavaks.

Võtame näited, mis said „surmavaks“ mõnelegi teonelisele võitlejale:

Keegi seltsimees oli, õnnetuseks, olnud palgakomisjoni liige. Ahaa, või Sina panid meile vähe juure, nüüd kukatame Su läbi. Kukatatigi.

Teine seltsimees oli süüdi selles, et on käitumiselt veidi kare. Ei ühtki kriitikat koosolekul, välja arvatud väljastpoolt tulnud selgitaja oma, ja häälletusel kukkus läbi.

Kolmas — seepärast, et ta on tuttav selle ja sellega. Maha!

Neljas: — Kuulsime, et too mees kuulub nende hulka, kelle peale ülevalt poolt hästi ei vaadata. Maha häälletada.

Viies oli noorelt teinud rumalust — sattus kriminaali. Oli edaspidi küll kõigiti tubli ja aktiivne, aga kriminaal... Jumal hoidku, maha!

Jatkub vahest sellest.

Kui nõnda arvutada, siis võiks kriitikaga üldse rappa sattuda ja mõnegi käitise vanad roomajad võiksid risti ette lüüa:

— Too mees võttis osa 1. detsembrist. Maha!

Seepärast on ametiühingu ülesanne — siin kritiseerijad viia õigesse suunda ja mitte lubada lajutada kõrvalmomentidega ja ühiskondliku eluga mitte seoses olevate sündmustega.

See nõuab küll suurt enesekriitikat ka ametiühingu juhtidelt, aga peab saama — vastasel korral pakitagu oma võimed kokku ja ärgu narritagu kriitikat.

Seltsimehed!

Palkade kõrgendamisele vastame tööjõudluse suurendamisega.

Aitame kaasa sotsialismi ülesehitavale tööle.

Ka üks endise bürokraatia „õisi“, mis õilmitses üpris lopsakalt „G. Pihlakas'e“ käitises Tallinnas.

Olgu all toodud lugu, mis on vaid üksikuks kiluks, löödud — tähendatud parasiitluse käsilase „udutaqusest müstikast“ ...

Laseme jutustada A. Laidrel, kes astus õpipõisina f-ma G. P. teenistusse ja sõlmis õppelepingu, mis kohustas f-ma G. P. meistrit K. Rebast teda välja õpetama raamatuköitmise tööalal.

K. Rebane ei ole seda kohustust üldse mitte täitnud.

Järgnevalt punktid, millede vastu ta jämedalt on eksinud.

Väljavõte õppelepingust:

1) Tööstusettevõtte valdaja peab õpilast isaliku hoolega õpetama ja kasvatama. Ta ei tohi õpilast lüüa, peksta ega kasutada teda töödeks, mis on õpilasele rasked või tervislikult kahjulikud.

Mis puutub õpetamise, siis ei ole K. Rebane meistrina selleks näppugi liigutanud, lastes mind 7 aasta jooksul täiesti omapead töötada. Hankisin teadmisi vaid omapead arutades või kõrvalt kaastöölisilt, kes seda ka poolvargi ja kiirustades vastutulelikult oma töö kõrvalt on teinud.

Edasi. Mind on rakendatud seadusevastaselt töödele, mis on täiesti erinevad raamatuköitmisest ega vii ka edasi selle õppimisel. Mõtlen nimelt „restitegemist“, s. o. munade jaoks valmistatud restidele aukude puurimise juures abiks olemist, mis iseenesest ei ole raske, selle-eest aga äärmiselt tolmune ja seega ka tervisele kahjulik. Ja kõike seda ka sandikopikalise madala töötasu eest. Tol ajal oli päevapalk kr. 0,65, s. o. 8 snt. tund. Ning tihti pidin töötama kuni 12 tundi päevas, ja kõik need tunnid 8 sendiga, s. o. 12 tundi kr. 0,96. Ja seda mitte mõni päev aastas, vaid tööajal mai — juuni — juuli keskmiselt igal nädalal 3 päeva.

Ka oli minu kohuseks igal hommikul ¼ tundi varem tulla, liim sooja panna ja ümbrikumasin õlitada ning pärast kella 4-ja, s. o. 8 tunni möödumist veel ruumid koristada, mis ajale ümber arvestades teeb kõvasti ½ tundi. Ka kuulus minu kohustuste hulka igapäevane post postkontorisse viia (oli tihti tähtitud kirju), mis lisas veelgi aega. Tagasihoidlikult arvestades oli seega minu tööpäev 8 tunni asemel 9 tundi, kusjuures see 9-as tund loomulikult jäi alati ja igakord minu kahjuks, s. t. teda ei maksetud mulle välja. Eelpool nim. ületundidega oli nii, et kui vaja teha, siis ei aidanud miski — pidi jääma. Vastasel korral öeldi, et „kui ei meeldi — võite minna“. Ja selleks, et oma elu säästa, pidin tahes-tahtmata jääma.

Tulen tagasi õppimise juure. Mitmekordseile meeletuletusile, et K. Rebane kui meister hoolitseks selle eest, et saaksin ka mingit säärast tööd, mis mind kutsealaliselt edasi viiks, vastati harilikult: „Siin ikka ei õpi, mine Taska juure — seal on võimalused avaramad ja hoolitsetakse väljaõppe eest.“ Kuna E. Taska teatavasti tollal pidas õpilasi tasuta, siis ei olnud minul kui perekonna toel ja avitajal võimalik loobuda sellestki palgast ja tahes-tahtmata pidin edasi olema ja kannatama sellise äärmiselt jõhkra ja ebahumanaanse ekspluateerimise all.

Järgnevalt katsetasin korduvalt õhtuti — pärast tööaega — tööd teha, kuid siingi tehti takistusi — müüdi materjali „apteegi hinna“ eest, mis minule kui madalapalgalisele käis täiesti üle jõu. Mõned korrad siiski töötasin ja palusin ka meistrit tulla ja juhatada, aga K. Rebasele leidis alati põhjusi, mis teda takistasid. Kord siiski juhtus ime, et ta tuli, aga siis kaldus jutt hoopis sellele, kuidas kõik vanasti olnud. Tööd tehtud siis kiiresti ja hästi — kõik olevat läinud lips ja lops, peaaegu iseenesest (!), ja raha, seda olevat siis igalmehele külluses olnud.

Kord juhtisin ka sellele tähelepanu, et muretsetaks töö ajal tööd, siis sain vastuse, mis võttis igasuguse lootuse korralikuks väljaõppeks — see oli: et tema ei võivat seista väravas ja karjuda, et olge lahked astuge sisse, siin on õpipõis, kes soovib praktiseerida.

Tunnustan selle lause teravmeelsust, kuid see näitab kujukalt, kuidas „meistriks“ ja „kasvatajaks“ olev K. Rebane oma ülesannet võtab.

Samuti ei peetud õppelepingus ettenähtud palgatariifidest kinni, mida aga lõendada ei saa, kuna esimene palgarahmat on f-ma G. P. kontoris jätetud, mida mina tol ajal ei teadnud ega osanud tagasi nõuda.

Ka iga-aastased 12 vaba päeva (õppelepingu tingimus) on senini kätte saamata. Neid nõudes sain vastuseks, et kuidas temagi neid võib anda, kui mujal kusagil ei anta.

Kuna praegune aeg kohustab rohkem kui kunagi varem hoolitsetama järeltuleva kvalifitseeritud tööliiskaadri eest, siis — tööliiskond ei saa kuidagi leppida, et eksisteerib säärane meister, kes ei ole terve oma tegevusaja jooksul (15 a.) G. P. juures suutnud välja õpetada ühtki õpilast, vaid on neid armutult ja hulgaliselt ekspluateerinud.

Maha pehkinud ja mädanenud kapitalismi jäänused!

Elagu kogu maailma proletarlastel!

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Koosolek naistöölisile

4. septembril toimus trükikodades töötavate naistööliste koosolek millel esines Töötavate Naiste Komitee esindaja.

Referent peatas naise küsimuse juures Nõukogude Liidus, andes ülevaate võitlusest naistööliste õiguste eest.

Peeti läbirääkimisi antud teema ja akuutsemate päevaküsimuste üle.

Väiketrukikodade

usaldusmehed pidasid koosoleku 6. septembril s. a. Arutati käitise komiteede valimisega ühenduses olevaid küsimusi.

Tallinnas uus juhatus

2. septembril peeti Tallinna trükitööliste ülelinnaline koosolek. Koosolek oli kutsutud kokku erakordselt kiireiseloormuliste küsimuste lahendamiseks ja eriti juhtiva koosseisu — juhatuse — muutmiseks.

EKP esindaja N. Ruus valgustas olukorda tööliiskonna võitluse ajaloost ja rõhutas eesti tööliikumise algul toimunud sündmusi.

EAK esindaja E. Priks peatus suurte ülesannete juures, millised ametiühinguil tuleb lahendada, aga ka tööprobleemi lahendamise juures.

Arvesse võttes tekkinud olukorda ja EKP kui ka EAK esindajate teravat arvustust, ühingu juhatuse ei võinud kanda vastutust edasipüsimise näol ja teatas oma lahkumisest.

Koosoleku poolt tehti ettepanek valida kokkutulnute seast uus juhatus. Esitati üldse 9 kandidaati, ja kuna juhatus oli vaja valida 9-liikmeline, siis kõik kandidaadid lahtisel ja korraga hääletamisel pääsesid uude juhatusse.

Seega kujunes uus koosseis järgmiseks:

E. Liiva (Riigi Trükikoda) — esimees

J. Rossi (Ühiselu) — abiesimees

K. Linnardi (Kommunist) — sekretär

E. Männik (Libris)

J. Semjonov (Vaba Maa)

A. Veelmann (Vaba Maa)

A. Janson (Kommunist)

G. Promet (Riigi Trükikoda)

V. Lemet (Eestimaa A/S)

Vanast juhatusest tuli sisse vaid endine esimees

A. Janson.

„Kiirtrükk“ võeti üle

Natsionaliseeritud „Kiirtrüki“ trükikoda võeti üle ENSV kaitseväele vajalike trükingute tegemiseks. Seal töötanud personaal vallandati päevapealt. Kaks töötajat said mujale tööle, kuna ülejäänud on esialgu töötute nimekirjas.

Laksi trükikoda

Glajkinoprokat võttis üle Laksi trükikoja, kus tehakse filmi pealkirju. Töölisil tõsteti tublisti palka ja nii on Laksi trükikojas töötanud madalalpalgalised töölisel leidnud head kohtlemist.

Ajalehekandjate rasked päevad

Talituste juures töötasid senini ajalehekandjad, kelle kohuseks oli hommikul ilmuvate ajalehtede laialikandmine tellijaskonnale. Selle eest makseti neile aadresside alusel. Säärane kord kehtis „Rahvalehe“, „Rahva Hääle“ ja „Kommunisti“ juures. Nüüd on nimetatud ajalehtede talitused kokkuleppe teinud postitalitusega, ja postiljonid viivad ajalehed laiali. Sellega ühenduses tuli vallandada ka ajalehekandjad, kes enamikus on vanemad inimesed. Seega tõuseb probleem — kuhu paigutada töölt vallandunud vanemad, kvalifitseerimata ja nõrga tööjõuga inimesed — nad ei saaks muidu elada kui hoolekande alusel. Kahjuks pole neile veel loodud sellekohast hoolekannet. Nii peab kiiresti hakkama mõtlema selliste inimeste saatuse üle, kuna nad on organiseeritud ametiühingusse ja ametiühing peaks nende huvisid kaitsma.

Lipukavandite võistlus

Tallinna osakonnas lõppes lipukavandite võistlus ja sisse tulnud kavanditest hinnati vastavad. Nii on loota, et lähemas tulevikus osakond saab endale väärilise uue lipu, kuna vana on kulunud ja ei kõlba väljatoomiseks.

„Edu“ trükikotta

määrati direktoriks sms Kasemets, kes asus oma kohuste täitmisele. Tema ülesandeks on puhastada trükikoja administratsioon üleliigsetest onupoegadest, kes kuidagi ei tõsta trükikoja töövõimet ega rentabiilsust.

Kinnitati komiteede valimised

Juhatus kinnitas terve rea käitise komiteede ja volinike valimised, misjärele viimased võivad asuda oma kohuste täitmisele.

Protest Beilinsoni vastu

Tallinna osakonna juhatus protestis endise „Librise“ omaniku Beilinsoni määramise vastu ühe trükikoja direktoriks. Nagu Siseasjade Komissariaadist teatati, nõutakse vastavat uut kandidaati.

„Kommunistis“ vallandati ekspeditsioon

„Kommunisti“ ajalehe talitus otsustas üles öelda kümnekonnale ekspeditsioonis töötavale töölisele, kuna ajaleht tahetakse viia ratsionaalsemale alusele ja suur personaal oli mõeldud varem valitsenud oludele, mitte aga praegusele.

Vallandamisele tulevad enamikus kvalifitseerimata tööjõud.

Hugo Pett surnud

Ööl vastu 16. septembrit s. a. lahkus meie liikmeskonnast surma läbi Hugo Pett. Lahkunud seltsimees oli ametilt raamatuköitja ja töötas viimase ajani natsionaliseeritud Biecki köitekojas, omades sealsete tööliste lugupidamise ja austuse. H. Pett sündis Tallinnas 11 jaanuaril 1886, kuuludes seega meie trükitoöliskonna vanemasse generatsiooni. Algas ameti õppimist Tallinnas 1899. aastal, lõpetades õppeaja 1903. aastal. Oli varemtegel aegadel ühingu liige, kuid hiljem loobus. Alles 17. oktoobril 1938. aastal astus ta uuesti ühingu liikmeks, olles liige kuni käesoleva ajani.

Trükitoöliskond mälestab leinaks lahkunud seltsimeest.

Suurenenud läbikäigud

Tallinna ühingu eelarves oli nähtud ette liikmeksudest tulu 1940. a. 10.000 krooni. Nüüd valmis kokkuvõtte 31. augustiks 1940 laekunud summade üle. Nagu sellest nähtub, on laekunud juba ca 9100 krooni. Seega aasta lõpuks peaks liikmeksudest laekuma vähemalt 13.000 krooni.

„Tarbetrükk“ likvideerus

Trükikoda „Tarbetrükk“ likvideeriti ja vara paigutati mujale trükikodadesse. End. omanik Müller on praegu kinni sabotaažiakti süüdistusel.

Miks puudus lipp?

Oleme harjunud iga meie surnud töökaaslaste sarga järel kandma organisatsiooni lippu. See oli viimne au, mida organisatsioon näitas surnud liikmele.

Aga — Hugo Petti matusel see puudus.

Miks — küsitakse.

Kas ei oleks seltsimehed juhatusest siiski tähelepanelikumad liikmete vastu? Tulevikus ei peaks esinema sellast ebaväärset kohtlemist. Iga surnu liikmeskonnast väcrib au, et ta viimset teekonda saadab ühingu lipp.

Matuseline.

Pere suureneb

Ajakirjanikud on hakanud organiseeruma trükitoöliste alla, kuna nad on käitiste nimekirjades ja võtavad osa ka komiteede valimisest.

PBL trükikoda

End. „Noole“ trükikoja asemel töötab Punalipulise Balti Laevastiku (PBL) trükikoda. Seal on tööd leidnud kümnekond meie liiget — ladujaina, trükikujaina ja ekspeditoreina.

Lauljad meeskoori!

Trükitoölised! Ehitame üles suure ja võimsa meeskoori. Selleks on vaja Teie aktiivne kaasalöömine meeskooriga liitudes. Palume kõiki laulumehi võtta osa igal puhkepäeval kella 10—12 peetavaist lauluharjutustis.

Tallinna osakonnas

valiti juhatuse poolt uueks asjaajajaks sms V. Lemet.

Uus kultuurtoimkond

Osakonnas moodustati kultuurtoimkond, kes hakkab organiseerima vastavaid üritusi osakonna liikmeskonnas.

Naisringi aastapäev

Naisring korraldas 5. oktoobril aastapäeva pühitsemise, mis möödus hubases ja sõbralikus õhkkonnas. Osavõtjaid oli palju.

Koosviibimisel anti üle A. Offenbachile väärtuslik kingitus ja aadress tema lahkumise puhul osakonna asjaajaja kohalt.

Tartust

Ühingu uues asukohas

Tartu uude Töölismajja on koondunud kõik ametiühingud. Ka Trükitoöliste Ühingu kolis sinna 3. septembril. Tegevuse suurenemise tõttu seati ühingu ruumi ka telefon sisse. Asjaajamine on esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kella 18—20, kuna juhatuse koosolekud on neljapäeviti algusega kl. 18. Ühingu aadressiks on nüüd: Töölismaja, Tartu. Tel. 42-97.

Liikmete arvu suur tõus

Ühingu liikmete arv on kasvanud ligi neljakordseks. Juunikuus oli ühingul veel 220 liiget, praegu on neid 750. Peale puht trükitoöliste on ühingu juure organiseerunud trükikodade kontore ja kirjastuste ametnikud, ajalehekandjad ja fotograafid.

Poliitilise kasvatuskursus

2.—6. sept. korraldati ühingu liikmeile Ülikooli suures auditoriumis poliitilise kasvatuskursus loengud. Lektoriteks olid „Postimehe“ toimetajad Laosson, Kivi ja Pomm, kultuurnõukogu liige Kosenkranius ja prof. Koort. Loenguist osavõtt oli väga elav, nii et suure saalis tuli istekohtadest puudus ja osa kuulajaid pidi püsti seisma.

Naisringi tegevusest

Augustikuu keskpaigu asutati ühingu juure naisring. Naisringi juhatus eesotsas sms Asta Jaigiga on asunud energilisele naiste organiseerimistööle ja nende poliitilisele kasvatusel. Igal neljapäeval on ringi töökoosolek, kus kantakse ette üks referaat ja antakse ülevaade nädala jooksul ajakirjanduses ilmunud sõnumeist. Referaatidest on seni ette kannud: Veera Haldre — „N. Liidu lastesõimedeist ja päevakodudest“, Elsa Miger — „Nadežda Krupskaja“ ja Johanna Lõhmus — „Klassiteadvusest“. Referaatidele on järgnenud elavad arutlused. Töökoosolekuist osavõtt on olnud väga rohkearvuline.

Vene keele kursused

Septembri lõpul algasid vene keele kursused ühingu liikmeile. Osavõtjaid on peale 200. Kursused on tasuta, kuna Hariduse Rahvakomissariaadi lahkel vastutulekul saadi nende läbiviimiseks kr. 400.— toetust. Kursused toimuvad Tööstus-Majandusõpilastekooli juures ja kestavad 32 nädalat à 2 tundi.

Valgast

Trükitöölise elust

Uue struktuuri alusel tuli valgallasil likvideerida iseseisev trükitöölise ühing ja sealsed trükitöölised peavad kuuluma Valga tööliste üldühingusse. Mis puutub kapitalidesse, siis ametiühingu summad jääksid kasutada trükikodadest moodustatud ametiühingu komiteele. Komitee kasutab seda vara trükitööliskonna kultuuriliste huvide rahuldamiseks.

Komitee valimised teostati vastavalt määrustele, kuid komitee koosseis valiti ühekülgne — vaid ühest trükikojast võeti volinik ja asemik. Seepärast EAK tühistas teostunud valimised ja määras uued valimised, kusjuures põhimõtteks tuli võtta — ühest trükikojast tuleb volinik, teisest asemik. Nii oleks tehtud kirik keset küla.

Valga seltsimehed käisid oma asjade ajamisel ka Tallinnas, astudes vajalisi samme küsimuse korraldamiseks ametiühingus ja EAK-is.

Viljandist

Viljandi trükitöölise peakoosolekult

7. augustil toimus Viljandi trükitöölise erakorraline peakoosolek. Tähtsamaks päevakorrapunktiliks oli uue juhatuse valimine ja komissaride aruanded. Koosolekut juhatama valiti Elmar Kaup ja protokollis Albert Tammer. Enne kui asuti valimiste juure, palus „Sakala“ trükikoja komissar — ühingu liige Th. Jürgo — sõna, kes selgitas olukorda trükikojas. Jürgo tähendas, et kuuldused, nagu lastaks töölised lahti, ei vasta tõele, vaid töökättest on puudus ja töölisi tuleb juure võtta. Sama tõendas ka f-ma „Oma Maa“ kirjastusühingu trükikoja komissar — ühingu liige Ed. Pink.

Valimised andsid järgmised tulemused: juhatusse pääsesid Th. Jürgo, E. Kaup, J. Kallit, E. Pink ja Tomker. Rev.-kom. pääsesid J. Laos, J. Kiviaru ja J. Ase. Juhatus jagas oma ametid järgmiselt: esimees — Th. Jürgo, abiesimees — Ed. Pink, kirjatöömataja — E. Kaup, laekahoidja — J. Kallit ja varahoidja A. Tomker.

Otsustati ka ühingu 20 a. juubelit pühitseda 31. augustil s. a., millega ka peakoosolek lõppes.

Järgmine erakorraline trükitöölise peakoosolek peeti 30. augustil. Tähtsamaks päevakorrapunktiliks olid juhatuse tegevuse aruanne ja juubeli küsimus. Ühingu juhatuse tegevusest andis aru esimees Th. Jürgo, kes mainis, et juhatus on astunud samme vene keele kursuse ja tööliste võitlusalulude korraldamiseks, takistusi teeb aga praegu ruumide küsimus, kuid loodetakse sellest üle saada. Ühtlasi selgus, et terve Eesti trükitöölise pere ei ole kuigi heas valguses praeguse töötava rahva valitsuse silmis, ning otsustati kõigiti kaasa töötada selleks, et sellisest olukorrast pääseda. Otsustati ka veel pidada poliitilisi loenguid.

Otsustati ka juubeli pidamine juhatuse ettepanekul viie aasta võrra edasi lükata. Raamatukogu suleti 30. augustist arvates määramata ajaks.

Peab veel märkima, et praegune Viljandi Trükitöölise Ühingu juhatus on ajutine ülemineku aja juhatus ning töötab ilma põhikirjata, sest endine põhikiri selleks enam ei kõlba. E. K.

Viljandi valis komitee

Viljandi trükikodades toimus komitee ja voliniku valimine. Komitee valiti nats. „Sakala“ trükikojas ning sinna pääsesid: Th. Jürgo, E. Kaup ja A. Tomker, kandidaadiks jäi E. Traustok. Rev.-kom. pääses A. Sammul, O. Koseste ja J. Kiviaru. Kandidaadiks jäi E. Laan. Nats. f-ma Nurmbergi trükikojas tuli valimisele ainult volinik. E. Pink pääses volinikuks, asemikuks jäi E. Salumäe. Rev.-kom. pääsesid L. Kaur, K. Männasoo ja Parri, kandidaadiks jäi Tammaru.

Nats. „Sakala“ trükikojas avati Punane Nurk juba 21. sept., ning seinalehe nimeks on „Punane Täht“. Seinaleht on võrdlemisi hästi õnnestunud, ning Punase Nurga ruumid on küll väikesevõitu, kuid selle-est mugavad. On kasutada ka raadio ning raamatukogu ning ajalehed ja igasugused mängud ja ajaviited. F-ma Nurmbergi seinalehe nimeks tuleb „Tempo“. Millal seal avatakse Punane Nurk, ei ole veel teada. Kuid võib loota, et ka seal muutub kooskäimine tööliste vahel koduseks ja hubaseks. P.

Petserist

Trükikoja tegevusest

Endine Linteri ja Moreli trükikoda natsionaliseeriti ja uueks komissariks määrati G. Ansip. Vi-

masel ajal hakkab töö lõppema ja komissaril on raskusi palkade maksmisega. Töökoja koosseisu oli enne natsionaliseerimist kunstlikult suurendatud ja pärast natsionaliseerimist ei tahetud inimesi vallandada. Seepärast on ka raskusi trükikojas edaspidisel tegevusel. Tööd pole nii palju kui töölisi.

Et raskusist üle saada, siis komissar vähendas tööpäevi, lastes töölisel töötada vaheldamisi. Iga päev puudub töölt kaks töölisi. Kui trükikoda natsionaliseeriti, siis oli kassas raha 12 krooni 50 s. Järelkult pole ka suuri tagavarasid töölise palkade maksmiseks.

Küsimust käis keegi seltsimees Tallinnas selgitamas, pöördudes ametiühingu kõrval polügraafiaosakonnas ja EAK poole.

Haapsalust

Kehvad olud

Haapsalu trükiteostusel (ainuke trükikoda) on üsna täbar olukord, sest palju provints ikka suudab anda tööd, kui see puudub tsentrumiski. Pealegi pole tööde korraldus veel täiel määral teostatud ja tellimised on saamata, kuigi lootused töö saamiseks on suured.

Püütakse siiski läbi ajada. Haapsalu trükiteöliste organisatsioonilisel ei kuulu enam trükiteöliste ametiühingu alla, vaid peavad liituma Haapsalu töölise üldühinguga. Seda on ka tehtud ja mõnedki seltsimehed on aktiivsed Haapsalu töölise ühingu liikmed.

Kontakti mõttes ollakse siiski ühenduses trükiteöliste keskusega, mida teostatakse käitise komitee kaudu

Pärnust

Ühingul 50 liiget

Pärast 21. juuni pööret on Trükite. Ametiüh. Pärnu osakond paisunud liikmete arvult suuremaks kui ta kunagi varem on olnud — sest pole ju enam karta peremeeste viltuvaatamist organiseeritud töölisele.

Enne 21. juunit oli ühingul vaid 15 liiget, nüüd on see arv aga tõusnud üle poole saja.

Ühing uutes ruumides

Ühingu paisumisega tekkis vajadus ühingu ületoomiseks linnääralt, n.-n. Ülejõelt, linna, mis oli küll juba varem kavatsusel, kuid ruumide mitteleidmisel venis see siiani. Kuid nüüd avanes ühingu võimalus saada uued ruumid Tööliskodus, Kalevi tän. 40, kuhu on koondatud ka kõik teised Pärnu ametiühingud.

Nats. „Pärnu Päevalehe“ trükikojas

valiti käitise ja ametiühingu volinikuks Evald Joala ja asemikuks A. Värav. Revisjonikomisjoni valiti G. Juht, L. Must ja H. Rebane.

Trükiteöliste Ametiühingu uued korraldused

Liikmemaksu alal

Alates 1. oktoobrist tuleb kõikjal viia läbi EAK poolt sisse seatud kartoteekkaardid. Neile kaartidele kleebitakse sisse vastavasse rubriikidesse makumarkide kontsud. Sellega saab teostada kontrolli maksetud maksude üle, aga ühtlasi ka koostada senine kviitungite süsteem liikmemaksu kasseerimisel. Kuna veel on kindlaks kujunemata liikmekaartide kuju, EAK poolt sisse seatud liikmekaardid on ajutise iseloomuga, siis tuleb niikaua kasutada meie praegusi liikmekaarte ja -kaardid. Margid tuleb kleepida vastavate kuude lahtritesse. Kas see sünnib nädala- või kuuviisi, on kohapealne küsimus.

Kuidas muretseda marke ja kartoteekkaarte?

Neid saab kirjaliku avalduse põhjal ametiühingu büroost. Käitise komiteed ja volinikud peavad selles asjas pöörduma kohaliku osakonna juhatuse poole. Pitsatite suhtes on otsustatud, et need tuleb teha ühtlasel kujul, mispärast pitsatite viimistlus ja tellimine sünnib ametiühingu kaudu.

Liikmemaksu margid on alates 5 sendist 5-sendilise vahetega kuni 1 kroon. Siis järgnevad margid 2, 3, 4 ja 5 krooni väärtuses. Liikmemaks tuleb seega endisel kujul ümardamisele, lõppedes kas 0,1iga või 5-ga.

Millest koosneb Trükiteöliste Ametiühing?

Aluspõhi on käitise ametiühingu komitee ja volinik. Tulevikus tahetakse neist moodustada komiteede nõukogu, kes annabki kohaliku ülenkomitee endiste ühingute peakoosolekute asendajana. Praegu on selleks osakonnad. Ametiühingusse kuuluvad uue struktuuri alusel osakonnad Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Viljandis ja Rakveres. Kui kohtadel on lugu nii, et kõik töölised on organiseeritud komiteede ümber, siis kaob osakonna mõiste ja see tuleb lugeda likvideerituks. Sel puhul pärib vara komitee, maha arvatud 20% kassas olevast sularahast, mis läheb üle Trükiteöliste Ametiühingule. Osakondade süsteemi juures on praegu võimalik viia läbi ka lahutamist, nimelt käitise kohta, kus töötab üle 100 töötaja. Nii ongi sündinud Tallinnas ja Tartus.

Komiteed ja volinikud

Trükiteöliste Ametiühingu juhatuse otsusega 26. septembrist lahutati osakondade alt üle 100 töötajaga käitised. Need käitised peavad iseseisvalt kartoteekkaarte, kasseerivad oma kassasse liikmemakse jne., samuti võtavad nad vastu liikmeid. Kõik muud lahutamata käitised moodustavad

osakonna liikmeskonna. Komiteede ülesanded on piiritletud teisel, seepärast nende juures ei peatu. Küll aga tuleb kõigil komiteedel ja volinikel kulude tegemisel üle 10 krooni teadustada sellest kohalikele osakonnale ja ametiühingule, samuti talitada ka kultuuritöö kohta käivate otsuste puhul. Lahutamata käitiste komiteed ja volinikud toovad kasseeritud raha kohaliku osakonna kassasse. Osakonnad ise peavad kulude ja kultuuritöö otsuste puhul sellest teatama ametiühingule ja EAK'le. Samas korras sünnib teadustamine ka kõigi liikmetele määratud ringkirjade puhul.

Puhkekodus alatine valve

Kuna Aegviidus on sagenenud vargused ja majadesse sissemurdumised, liidu juhatus palkas puhkekodusse talvekuudeks valvuri. Valvur elab puhkekodus ja kannab hoolt puhkekodu korra eest.

Ühes sellega oleks valvuri ülesandeks anda soovijaile ka tube ja einet, kui sellest teatatakse.

Rohkem kvalifikatsiooni

Kutseühingusse on registreerunud töötutena palju neid, kes trükitööst on vaid und näinud, kuid annavad end üles kui kvalifitseeritud töölised. Ühing saadab nad tööle, kuid tööstus peatselt telefoneerib:

Töölised ei oska tööd! Andke uued.

See on sissevedamine. Kui töötu registreerib, siis andku ka õiged andmed — mida ta oskab teha. Vastasel korral veetakse sisse nii ametiühing kui ka käitis. Ega kasu ole ka töötul — äratav vaid halba muljet tema kohta.

Töödistsipliini rikkujad

Mõni seltsimees ei näe veel olevat aru saanud, et tööd ei tule seada hädaohtu. Nagu üks trükkija N. trükkikojas.

Mees ei lausunud sõnagi, vaid kadus ühel päeval kui vette. Komissar on hädas — töö on vaja teha, aga trükkijat pole kusagil. Mees ei võtnud vaevaks isegi kedagi informeerida oma lahkumisest. Kutsu kas või RO kohale mehe otsimiseks!

Mindi meest otsima ja leiti, et säärane ülepea kaela töölt pagamine oli tingitud mehe uuele kohale asumisest. Tuleb piir panna omavolilistele töölt lahkumistele.

Litograafid olid puhkekodus

Litograafide pere Tallinnas korraldas väljasõidu Aegviitu 25. augustil s. a. Kokku oli 30 inimese ümber.

Aeg möödus ruttu hubases meeleolus puhkekodu mõnude juures.

Rakverlased Tallinnas

Rakvere trükitöölisi viibisid 7. septembril Tallinnas smd Varts, Trubock ja Meister, kes käisid tutvumas trükitööstuse oludega.

Padjapiür ja vähid

Mõni inimene vajab hädasti kasvatust. Näiteks need puhkekodu toa kasutajad, kes arvasid vähkide kotiks olevat sobivaima... padjapiüri.

Mustaks määratud ja veest ligunenud padjapiüri ei häbenetud siis ka jätta voodile lebama. Kah nimekaart oma ebakultuursusest!

Liidu revisjon

31. augustil ja 1. septembril revideeriti Aegviidus liidu tegevust. Kuna tänavu oli eriti palju kulutatud liidu puhkekodu kaunistamiseks, siis tahtis revisjonikomisjon veenduda kulude otstarbekohasuses, mida võidi näha vaid koha peal.

Koos olid kõik revisjonikomisjoni liikmed — Ed. Ruul (Tallinn) ja V. Ploom ning G. Lind (Tartu). Samuti olid aruannete esitamiseks kohal sekretär A. Offenbach, laekur A. Schönberg ja varahoidja R. Kala.

Rev.-kom. leidis liidu raamatud olevat korras ja dokumentidega tõestatud. Eriti märkis rev.-kom. puhkekodus teostatud otstarbekohaseid korraldusi ja kulusid, millega on puhkekodu loodud mugavaks asutuseks trükitöölistele. Eeskujulik oli ka puhkekodu kulude aruanne — nii kokkuseadelt kui ka ülevaateilt.

Mingeid väärnähtusi ei leitud, mida rev.-kom. tunnustavalt märkis protokollis.

J. Kurvits lahkus liidu juhatusest

Liidu juhatuse liige J. Kurvits teatas juhatusel, et tema loobub oma mandaadist liidu juhatuses. Liidu juhatus otsustas tema asemele kutsuda järgmise kandidaadi Julius Saare.

E. T. Keskliidust

* EAK kultuurosakond korraldas 28. ja 29. sept. s. a. kursused ametiühingute poliitihariduse juhtidele. Kursustel võeti läbi marksismi-leninismi õpetus, poliitiharidustöö vormid, klubide ja punaste nurkade tegevus, ametiühingute ülesanded jne. Lektoritena esinesid smd Raud, Rummo, Lauristin, Jaanus, Veebermann jt.

* Nagu teatas EAK esimees sms Arbon, on valimised ametiühingulistesse komiteedesse kõikjal õnnestunud. EAK andis lähemad juhtnöörid komiteede tegevuse rakendamiseks.

* Ametiühinguliste komiteede valimine viidi läbi hoogsas tempos. Üle riigi suuremais käitis teostatati paremate inimeste valimist tööstuste vastutavatele kohtadele ja nüüdsest peale moodustavad ametiühingulised komiteed ja volinikud meie ametiühingulise liikumise alus põhja. Kuna selline menetlus oli uudne, siis paratamatult tuli ette ka raskusi komiteede loomisega. Inimesed tundsid puudulikult vastavat määrust, polnud ka ametiühingute tege-

lassed küllalt kogenud laiaulatusliku töö korraldamiseks. Seepärast esines selliste valimiste ajal ka väärnähtusi, mida aga on võimalik tulevikus kõrvaldada.

* Küsimusele — kas lähemas tulevikus hakatakse andma välja ametiühingute keskhäälkandjat — on Keskliidu arvates veel varajane vastata. Esiteks peab kasvatama vajalisi kaadreid, kes oleksid suutelised täitma lehe sisu ja varustama lehte sellekohase materjaliga. Nõukogude Liidus ilmub keskhäälkandjana iga päev ilmuv „Trud“ („Töö“), Läti NSV — „Darbs“ jne.

* Ametiühingute Keskliit teatas Trükitöölise Ametiühingu juhatusele, et Keskliit võttis teadmiseks teostatud „Poligraafi“ liitumise trükitöölisestega ja aruannet selle üle ei vajata.

* Keskliidu kirja põhjal korrektorid organiseeruvad trükitöölise ametiühingu alla.

* EAK kirja alusel kirjastustes töötav ametkond koondub organisatsiooniliselt trükitöölise ametiühingu alla.

Nõukogude ametiühinguline liikumine

Seltsimees P. Moskatov (Üleliidulise ametiühingute keskkogu sekretär) on avaldanud artikli nõukogude ametiühingulise liikumise kohta. Toome sellest tähtsaimad momendid:

Ametiühinguline ilme ja suurus

Ametiühingud pole mitte kutsealalised, vaid tööstusharulised koondised. Ühes käitises töötajad, hoolimata kutsest, kuuluvad samasse ametiühingusse. Selline moodus ühendab tööliste jõudu, kuna aga kutsealaline jagunemine lahutab üht kutset teisest.

1. aprillil oli NSVL ametiühinguis kokku liikmeid 24.595.000. Seega on enamuse tööliskonnast organiseeritud.

Korraldus

Ametiühingusse astumine on vabatahtlik. Kõik juhtivad organid valitakse kinnisel hääletamisel. Valitud isikud on kohustatud regulaarselt andma aru oma tegevusest. Organid on kohustatud pidama kinni alluvusest ja vähemus peab alistuma enamussele.

Liikmeõigus

Igal töötajal-palgalisel on õigus kuuluda ametiühingusse. Ta peab kinni pidama korras ja kohustusist. Iga ametiühingu liige võib valida ja valitud saada. Valijad võivad usalduse kaotamisel valitud isiku ära kutsuda.

Sotsiaalkindlustus

Ametiühingud teostavad sotsiaalset kindlustust. Selleks on riik annud 1940. aastaks eelarve korras 8.779.000.000 rubla.

Sellest summast kulutatakse 5.564.000.000 rubla pensionidele ja ajutise töövõimetuse kompenseerimiseks. Laste eest hoolitsusele — 700.000.000, puhkekodudele ja sanatooriumidele kui ka kuurortidele — 1.044.000.000, turismile — 45.700.000, kehakultuuridele — 130.000.000, kultuur- ja puhkeparikidele — 15.300.000 rubla jne.

Liikmemaksud — 2.855.000.000 rubla — kasutatakse kultuuriliseks otstarbeks — kehakultuur, raamatukogud, kultuuriline tegevus, lastele, poliitiline kasvatus töö jne.

Kultuuritsentrumid

Ametiühingud teostavad kultuuritööd arvukate koonduskohtade kaudu. Nii oli ametiühinguil kokku 6490 klubi ja kultuuripaleed, 102.000 punast nurka, 28.984 raamatukogu, 4104 raadiokeskust, 12.767 kinoseadeldist. Tsentrumeis peetakse loenguid ja kursusi igasuguste küsimuste üle: poliitika, kultuur, teadus, tehnika, kirjandus, kunst. Kehakultuuritööks oli 1036 spordiplatsi, 236 staadioni, 567 spordisaali, 282 veejaama jne.

Õpilaste küsimus

Varem peeti kutsetööliseks õpilast juhul, kui ta sai oma sellipaberid kätte, olgugi et seaduslik õppeaeg oli täis. Nii võis tööandja kasutada juba õppeaja lõpetanud töölist madala palgaga.

Meie kommete kohaselt selline olukord pole talutav. Õpilane saab minimaalasu juba siis, kui ta on õppeaja lõpetanud ja tähtsuseta on paberi või kutsetunnistuse omandamine. Paber ei tee veel kedagi oskustööliseks, olguigi et sellist kultust mõnel pool armastatakse. Nii oleme ka tegelikult mõistnud ja rakendanud õpilaste tasuküsimust.

Teine küsimus on ka nende õpilastega, kes asuvad tööala õppima n.-n. „jooksupoiste“ nime all. Mõnel pool on sellised „jooksupoised“ õppimas tegelikult ametit, olguigi ilma õppelepinguta. See on väär. Noorele peab olema selge: kui ta töötab kutseala õppimise eesmärgil, peab ta olema õpilane. Teenija ülesannetes olemine ei saa teda kuidagi siduda kutseala tööga. Kui selliseid nähtusi trükikodades esineb, siis komissarid peavad looma siin korra: õpilane vaid kutseala töösse! Kadugu puuduliku tööjõu vabritseerimine.

Hea oleks, kui siin oleks rakendatud tagasiulatuva seisukoht. Kui käitises teenija oli juba rakendatud õppetööle, siis lastagu tal ka see täieliselt selgeks õppida. Kui aga ei taheta õpilast pidada, siis ärgu ka rakendatagu sellist teenijat kutseala töösse.

Mida on saavutanud meie ametivennad stahhaanovlased NSV Liidus?

Meil, trükitöölisel, tuleb nüüd kõik oma oskus ja jõud selleks välja panna, et suudaksime tekkinud suuremat töönouet rahuldada ning seega ühtlasi ka oma heakäekäiku tõsta. Selleks ei ole ülearune, kui tutvume sellega, mida on saavutanud graafika töölal lööktöölised-stahhaanovlased NSVL suuremas keskuses.

N. Liidus algas stahhaanovlik liikumine graafika töölal okt.-kuus 1935. a., alguses Moskvas, siis laienes kogu liidu suuremas linnades. Juba pärast mõnekuisi innukat töötamist ületasid stahhaanovlased-linotipistid tunduvalt Euroopa ametivendade töönormid ja jätsid ameeriklased kaugele selja taha. Praegu töötavad hulgaliselt suuremais keskustes lööktöölised-stahhaanovlased, kes tipivad päevas 160 tuhat ja veel rohkem tähte*) Ka käsiladujad on saavutanud siin silmatorkavaid tulemusi: nii laovad praegu tuhanded töölised-stahhaanovlased päevas (7 tundi) ilma suurema pingutuseta kuni 22.000 tähte ja tabeliladujad ning aksidentsitöölised on oma normid kuni 100% ületanud. Kõik seda on saavutatud ratsionaalse tööjaotuse ja otstarbekohaste töövõtete läbi. Kuid siiski tuleb märkida, et seesugune tööviljakuse tõstmine oli kergem läbi viia ladumise osakondades kui trükkimise jaoskondades. Kuid ka siin saavutasid stahhaanovlased peaaegu „imet“. Seda on läbi viidud peamiselt masinate vaba seisu vähendamise, masinate suuremale kiirusele viimise, trükivormide ettevalmistamise ja mitme vormi komplekteerimisel ühe poogna peale. Siis veel paberi ettevalmistamine ja tarbe korral ümberlõikamine ning paberi aklimatiseerimine. Näiteks töötavad nüüd palju stahhaanovlased-trükkijad üks trükkija kahe suure kiirpressi peal ja liitunud korras teenivad 5 masinavahetust. Automaatpealepanijal töötab nüüd ainult üks trükkija ilma erilise vastuvõtjata ja teenib liitunud koosseisus kuni 8 masinavahetust. On sisse seatud erilised elvasuse valmistajad ja vormide lukutajad, milleks ennem keskmiselt ühe vormi trükivalmis seadmiseks läks 70 min., nüüd aga umbes 20 min. Erilistel stahhaanovlaste poolt sisse seatud ööpäevadel ja teatud ajajärkudel saavutavad stahhaanovlased lööktöölised oma maksimaalse jõu katsetamiseks tulemusi, mis liialduseta on ainulaadsed maailmas — nii teenib üks trükkija kuni 4 kiirpressi käsitsi pealepanijaga või 2 automaatpealepanijaga ning kogu tööprotsessis täidetakse laitmatult kuni 160% ettenähtud töönormist. Sealjuures on küll automaatpealepanijal paber selleks eriliselt ette valmistatud ja aklimatiseeritud.

K—neem.

*) Andmed on veel 7-tun. tööpäeva kohta.

FILMID

„Meie Kronstadtist“

Veidi lähedane film ka Eestile, kuna siin on haaratud osa meie lähemast minevikust. Judi ni tungis peale Leningradile, ja kindral Laidoneri väed olid teda sealjuures abistamas. Enamlaste olukord oli selle pealetungi korral õige raske. Olen ise sel ajal viibinud võitluse otsustaval pöördpunktil Strelnast kahe kilomeetri kaugusel olevas kloostris, kusjuures Judi ni väed olid juba vallutanud Strelna. Kloostri ees oli enamlaste patarei ja Leningradi töörahvas kaevanud palavikuliselt kaevikuid. Kaugel aga säras Isaku kiriku kuppel — Leningradi südalinn. Nii võisin oma silmaga jälgida patarei tuld ja enamlaste väesalku. Filmis on püütud kasutada samu pilte, kuigi filmis erinevad väeosad on juba kaugelt paremini relvastatud kui see oli 1919. aastal. Mäletan, kuidas Moskvas toodud kursandid-kommunistid sõjarietuse puudumise tõttu olid rietatud muuseumist võetud Suvorovi-aegetesse mundritesse — üsna ebaharilik oli vaadata.

Lõpuks Judi ni löödi minema. Seda saavutas rahva tugev vastupanu ja Judi ni rinde enese lagunemine. „Meie Kronstadtist“ tõstabki esile selle rahva vastupanu murdmatut kindlust.

Ühingu liige

Hugo Pett

mälestab

Trük. Ametiüh. Tall. osakond

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 17–2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub novembris 1940

Käsitöölised saadavad tähtpäev järgmisel numbril 10. november 1940

Väljaandja: Trükitöölised Ametiühing.

Natsionaliseeritud R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

8. okt. 1940.